

2025

## BIOLOGY

Full Marks : 70

Pass Marks : 21

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks for the questions***Give the answers of Part—A in the OMR Answer-Sheet provided.****Use separate Answer-scripts for Botany and Zoology of Part—B.****ALLOTMENT OF MARKS****Part—A (Botany/Zoology)**Q. Nos. 1–35 carry 1 mark each :  $1 \times 35 = 35$ **Part—B (Botany/Zoology)**Q. No. 36 carries 2 marks each :  $2 \times 3 = 6$ Q. No. 37 carries 3 marks each :  $3 \times 2 = 6$ Q. No. 38 carries 5 marks :  $= 5$ Q. No. 39 carries 2 marks each :  $2 \times 2 = 4$ Q. No. 40 carries 2 marks each :  $2 \times 2 = 4$ Q. No. 41 carries 3 marks :  $= 3$ Q. No. 42 carries 3 marks :  $= 3$ Q. No. 43 carries 4 marks :  $= 4$ Total : Part—A & Part—B  $35+35 = 70$

( 2 )

**PART—A**

( Marks : 35 )

1×35=35

Choose the correct answer :

শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা :

শুদ্ধ উত্তৰটি বেছে নাও :

**(Botany)**

1. The binomial naming system was proposed by

দ্বি-নামকৰণ ব্যৱস্থাৰ প্ৰস্তাৱ দিয়া বৈজ্ঞানিকজন হৈছে

দ্বি-নামকৰণ ব্যৱস্থাৰ প্ৰস্তাৱ দেওৱা বৈজ্ঞানিক হলেন

(a) Charles Darwin

চাৰ্লছ ডাৰউইন

চাৰ্লস ডাৰউইন

(b) Robert Hooke

ৰবাৰ্ট হুক

ৰবাৰ্ট হুক

(c) Antonie van Leeuwenhoek

এণ্টনি ভন লিউৱেনহ'ক

অ্যান্টনি ভন লিউৱেনহোক

(d) Carolus Linnaeus

কেৰ'লাছ লিনিয়াছ

ক্যারোলাস লিনিয়াস

( 3 )

2. The biological concept of species is mainly based on

প্ৰজাতিৰ জৈৱিক ধাৰণা মূলতঃ তলৰ কোনটোৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি গঢ় লৈ উঠিছে?

প্ৰজাতিৰ জৈৱিক ধাৰণা মূলতঃ নিম্নোক্ত কোনটিৰ উপৰে ভিত্তি কৰে গড়ে উঠেছে?

(a) morphology and method of reproduction

দেহসংস্থান আৰু প্ৰজননৰ পদ্ধতি

দেহসংস্থান এবং প্ৰজননৰ পদ্ধতি

(b) method of reproduction only

কেৱল প্ৰজননৰ পদ্ধতি

কেৱল প্ৰজননৰ পদ্ধতি

(c) morphological feature only

কেৱল দেহসংস্থান বৈশিষ্ট্য

কেৱল দেহসংস্থান বৈশিষ্ট্য

(d) reproductive isolation

প্ৰজনন পৃথকীকৰণ

প্ৰজনন পৃথকীকৰণ

3. The cell wall of bacteria contains

বেক্টেৰিয়াৰ কোষ বেৰ তলৰ কোনটো উপাদানেৰে গঠিত?

ব্যাক্টেৰিয়াৰ কোষ প্ৰাচীৰ নিম্নোক্ত কোন উপাদানে গঠিত?

(a) protein

প্ৰ'টিন

প্ৰোটিন

(b) chitin

কিটিন

কাইটিন

(c) cellulose

চেলুল'জ

সেলুলোজ

(d) peptidoglycan

পেপ্টিড'গ্লাইকেন

পেপ্টিডোগ্লাইক্যান

4. 'Mad cow' disease in cattle is caused by

তলৰ কোনটো গৰুৰ 'mad cow' ৰোগৰ কাৰক ?

নিম্নোক্ত কোনটি গৰুৰ 'mad cow' ৰোগৰ কাৰক ?

(a) bacteria (b) fungi

বেক্টেৰিয়া

ভেঁকুৰ

ব্যাক্টেৰিয়া

ছত্ৰাক

(c) amoeba (d) prions

এমিবা

প্ৰিয়ন

অ্যামিবা

প্ৰিয়ন

5. Five-kingdom system presented by Whittaker is **not** based on

ছইটেকাৰে উপস্থাপন কৰা পাঁচ-ৰাজ্য ধাৰণা নিম্নলিখিত কোনটো বৈশিষ্ট্যৰ ওপৰত আধাৰিত নহয় ?

ছইটাকাকৰে উপস্থাপন কৰা পাঁচ-ৰাজ্য ধাৰণা নিম্নোক্ত কোন বৈশিষ্ট্যৰ উপৰে আধাৰিত নয় ?

(a) presence or absence of well-defined nucleus

সুনিৰ্দিষ্ট নিউক্লিয়াছৰ উপস্থিতি বা অনুপস্থিতি

সুনিৰ্দিষ্ট নিউক্লিয়াছৰ উপস্থিতি বা অনুপস্থিতি

(b) mode of nutrition

পুষ্টিৰ ধৰণ

পুষ্টিৰ ধৰন

(c) complexity of body organization

শৰীৰৰ সংগঠনৰ জটিলতা

শৰীৰৰ সংগঠনৰ জটিলতা

(d) Both (b) and (c)

(b) আৰু (c) দুয়োটা

(b) এবং (c) দুটিই

6. The major pigments in green algae are

সেউজীয়া শেলাইত থকা প্ৰধান ৰংবোৰ হ'ল

সবুজ শৈবালে থকা প্ৰধান ৰঞ্জকগুলি হলো

(a) chlorophyll a, b

ক্ল'ৰ'ফিল a, b

ক্লোরোফিল a, b

(b) chlorophyll a, c, fucoxanthin

ক্ল'ৰ'ফিল a, c, ফুকোজেছিন

ক্লোরোফিল a, c, ফুকোজ্যাছিন

(c) chlorophyll a, d, phycoerythrin

ক্ল'ৰ'ফিল a, d, ফাইকোইৰিথ্ৰিন

ক্লোরোফিল a, d, ফাইকোএৰিথ্ৰিন

(d) fucoxanthin, phycoerythrin

ফুকোজেছিন, ফাইকোইৰিথ্ৰিন

ফুকোজ্যাছিন, ফাইকোএৰিথ্ৰিন

7. Which of the following are also regarded as the amphibians of the plant kingdom?

তলৰ কোনটোক উদ্ভিদ ৰাজ্যৰ উভচৰ প্ৰাণী হিচাপেও গণ্য কৰা হয় ?

নিম্নোক্ত কোনটোক উদ্ভিদ ৰাজ্যৰ উভচৰ প্ৰাণী হিচাবেও গণ্য কৰা হয় ?

(a) Algae

শেলাই

শৈবাল

(b) Bryophytes

হৰিতোদ্ভিদ

হৰিতোদ্ভিদ

(c) Pteridophytes

পূৰ্ণাংগ উদ্ভিদ

পূৰ্ণাঙ্গ উদ্ভিদ

(d) Gymnosperms

নগ্নবীজী উদ্ভিদ

নগ্নবীজী উদ্ভিদ

## 8. Strobili or cones are found in

ৰেণুপত্ৰমঞ্জৰী নাইবা শঙ্কু তলৰ কোনবিধত পোৱা যায় ?

ৰেণুপত্ৰমঞ্জৰী বা শঙ্কু নিম্নোক্ত কোনটিতে পাওয়া যায় ?

- |                                                 |                                                         |
|-------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|
| (a) <i>Salvinia</i><br>ছালভিনিয়া<br>সালভিনিয়া | (b) <i>Marchantia</i><br>মাৰ্কাণ্টিয়া<br>মাৰ্কাণ্টিয়া |
| (c) <i>Pteris</i><br>টেৰিছ<br>টেৰিস             | (d) <i>Equisetum</i><br>ইকুইচেটাম<br>ইকুইসেটাম          |

## 9. In brinjal, the ovary is

বেঙেনাত পোৱা গৰ্ভাশয়ৰ প্ৰকাৰ হ'ল

বেঙেনে প্ৰাপ্ত গৰ্ভাশয়ৰ প্ৰকাৰ হ'লো

- |                                        |                                                             |
|----------------------------------------|-------------------------------------------------------------|
| (a) inferior<br>অধোগতী<br>অধোগতী       | (b) half-inferior<br>অধঃঅধোগতী<br>অধঃঅধোগতী                 |
| (c) superior<br>উৰ্ধ্বগতী<br>উৰ্ধ্বগতী | (d) None of the above<br>ওপৰৰ এটাও নহয়<br>উপৰেৰে একটীও নয় |

## 10. The roots that originate from the base of the stem are

কাণ্ডৰ গুৰিৰ পৰা উৎপত্তি হোৱা মূলসমূহ হ'ল

কাণ্ডৰ গোড়াৰ পৰা উৎপত্তি হোৱা মূলসমূহ হ'লো

- |                                            |                                                       |
|--------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
| (a) fibrous roots<br>গুচ্ছমূল<br>গুচ্ছমূল  | (b) primary roots<br>প্ৰাথমিক মূল<br>প্ৰাথমিক মূল     |
| (c) prop roots<br>স্তম্ভ মূল<br>স্তম্ভ মূল | (d) lateral roots<br>পাৰ্শ্বীয় মূল<br>পাৰ্শ্বীয় মূল |

## 11. In plants, secondary growth in thickness is due to the activity of

উদ্ভিদ শৰীৰৰ স্থূলতাৰ গৌণ বৃদ্ধি তলৰ কোনটোৰ সক্ৰিয়তাৰ ফলত সম্ভৱ হয় ?

উদ্ভিদ শৰীৰৰ স্থূলতাৰ গৌণ বৃদ্ধি নিম্নোক্ত কোনটিৰ সক্ৰিয়তাৰ ফলে সম্ভৱ হয় ?

- |                                           |                                  |
|-------------------------------------------|----------------------------------|
| (a) cambium<br>কেম্বিয়াম<br>ক্যাম্বিয়াম | (b) pith<br>মজ্জা<br>মজ্জা       |
| (c) xylem<br>জাইলেম<br>জাইলেম             | (d) phloem<br>ফ্লাইম<br>ফ্লোয়েম |

## 12. The tissue that carries out photosynthesis is

তলৰ কোনবিধ কলাত সালোকসংশ্লেষণ সংঘটিত হয় ?

নিম্নোক্ত কোন কলাতে সালোকসংশ্লেষণ সংঘটিত হয় ?

- |                                                                 |
|-----------------------------------------------------------------|
| (a) epidermis<br>অধিস্তৰ<br>অধিস্তৰ                             |
| (b) mesophyll<br>মেছ'ফিল<br>মেসোফিল                             |
| (c) vascular tissue<br>সংবহন কলা<br>সংবহন কলা                   |
| (d) Both (a) and (c)<br>(a) আৰু (c) দুয়োটা<br>(a) এবং (c) দুটি |

13. A plant cell usually differs from an animal cell in the absence of

তলৰ কোনটোৰ অনুপস্থিতিয়ে সাধাৰণতে উদ্ভিদ আৰু প্ৰাণী কোষক পৃথক কৰে ?  
নিম্নোক্ত কোনটিৰ অনুপস্থিতি সাধাৰণত উদ্ভিদ এবং প্ৰাণী কোষকে পৃথক কৰে ?

- |                                                                                 |                                                        |
|---------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
| (a) ribosome<br>ৰাইব'জ'ম<br>ৰাইব'জোম                                            | (b) centriole<br>চেণ্ট্ৰিঅ'ল<br>সেণ্ট্ৰিওল             |
| (c) endoplasmic reticulum<br>এণ্ড'প্লাজমিক ৰেটিকুলাম<br>এণ্ডোপ্লাজমিক ৰেটিকুলাম | (d) mitochondria<br>মাইট'কণ্ড্ৰিয়া<br>মাইটোকণ্ড্ৰিয়া |

14. Which of the following statements is true about endoplasmic reticulum?

এণ্ড'প্লাজমিক ৰেটিকুলামৰ বিষয়ে তলৰ কোনটো বিবৃতি সত্য ?  
এণ্ডোপ্লাজমিক ৰেটিকুলামৰ বিষয়ে নিম্নোক্ত কোন বিবৃতিটি সত্য ?

- (a) Smooth endoplasmic reticulum makes lipids.  
মসৃণ এণ্ড'প্লাজমিক ৰেটিকুলামে লিপিড তৈয়াৰ কৰে।  
মসৃণ এণ্ডোপ্লাজমিক ৰেটিকুলাম লিপিড তৈৰী কৰে।
- (b) It is also called the control centre of the cell.  
ইয়াক কোষৰ নিয়ন্ত্ৰণ কেন্দ্ৰ বুলিও কোৱা হয়।  
এটিকে কোষৰ নিয়ন্ত্ৰণ কেন্দ্ৰও বলা হয়।
- (c) It possesses carbohydrates.  
ইয়াত কাৰ্ব'হাইড্ৰেট থাকে।  
এটিতে কাৰ্বোহাইড্ৰেট থাকে।
- (d) It modifies chemicals that are toxic to the cell.  
ই কোষৰ বাবে বিষাক্ত ৰাসায়নিক পদাৰ্থৰ পৰিৱৰ্তন ঘটায়।  
এটি কোষৰ ক্ষেত্ৰে বিষাক্ত ৰাসায়নিক পদাৰ্থৰ পৰিৱৰ্তন ঘটায়।

15. Tyrosine, tryptophan, phenylalanine are

টাইৰ'চিন, ট্ৰিপ্ট'ফেন, ফেনাইলএলানিন হ'ল  
টাইৰোসিন, ট্ৰিপ্টোফ্যান, ফিনাইলঅ্যালানিন হ'লো

- |                                                                            |                                                                            |
|----------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|
| (a) acidic amino acid<br>আম্লিক এমিন' এচিড<br>আম্লিক অ্যামিনো অ্যাসিড      | (b) basic amino acid<br>ক্ষাৰকীয় এমিন' এচিড<br>ক্ষাৰকীয় অ্যামিনো অ্যাসিড |
| (c) neutral amino acid<br>নিৰপেক্ষ এমিন' এচিড<br>নিৰপেক্ষ অ্যামিনো অ্যাসিড | (d) aromatic amino acid<br>সুগন্ধি এমিন' এচিড<br>সুগন্ধি অ্যামিনো অ্যাসিড  |

16. Some dividing cells exit the cell cycle and enter a vegetative inactive stage. This is called quiescent stage ( $G_0$ ). This process occurs at the end of

বিভাজিত হৈ থকা কিছুমান কোষ, কোষচক্ৰৰ পৰা ওলাই আহে আৰু নিষ্ক্ৰিয় অংগজ স্তৰত সোমাই পৰে। ইয়াক অকাৰ্যকৰ (quiescent) স্তৰ ( $G_0$ ) বোলা হয়। এই প্ৰক্ৰিয়াটো তলৰ কোনটো স্তৰৰ শেষত হয় ?

বিভাজিত হয়ে থাকা কতকগুলি কোষ, কোষচক্ৰ থেকে বের হয়ে আসে এবং নিষ্ক্ৰিয় অঙ্গজ স্তৰে ঢুকে পড়ে। এটিকে অকাৰ্যকৰ (quiescent) স্তৰ ( $G_0$ ) বলা হয়। এই প্ৰক্ৰিয়াটি নিম্নোক্ত কোন স্তৰটিৰ শেষে হয় ?

- |                                 |                                             |
|---------------------------------|---------------------------------------------|
| (a) M phase<br>M স্তৰ<br>M স্তৰ | (b) $G_1$ phase<br>$G_1$ স্তৰ<br>$G_1$ স্তৰ |
| (c) S phase<br>S স্তৰ<br>S স্তৰ | (d) $G_2$ phase<br>$G_2$ স্তৰ<br>$G_2$ স্তৰ |

## 17. Glycolysis converts glucose into

গ্লাইকোলাইচিছে গ্লুক'জক তলৰ কোনটো লৈ সলনি কৰে?  
গ্লাইকোলাইচিস গ্লুকোজকে নিম্নোক্ত কোনটিতে পৰিবৰ্তিত কৰে?

(a) fructose 1, 6-diphosphate

ফ্রুট্ট'জ 1, 6-ডাইফছফেট

ফ্রুট্টোজ 1, 6-ডাইফসফেট

(b) glucose 6-phosphate

গ্লুক'জ 6-ফছফেট

গ্লুকোজ 6-ফসফেট

(c) glyceraldehyde

গ্লিচাৰেলডিহাইড

গ্লিসাৰ্যালডিহাইড

(d) pyruvate

পাইৰুভেট

পাইৰুভেট

## 18. Phytohormone used to increase the length of the axis is

অক্ষৰ দৈৰ্ঘ্য বৃদ্ধি কৰিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা উদ্ভিদ হৰম'নবিধ হ'ল  
অক্ষৰ দৈৰ্ঘ্য বৃদ্ধি কৰাৰ জন্য ব্যৱহাৰ কৰা উদ্ভিদ হৰমোনটি হলো

(a) ABA

এ.বি.এ.

এ.বি.এ.

(b) gibberellin

জিবাৰেলিন

জিবাৰেলিন

(c) IAA

আই.এ.এ.

আই.এ.এ.

(d) zeatin

জিটিন

জিটিন

## (Zoology)

## 19. The tidal volume of air is

জোৰাৰ আয়তনৰ বায়ুৰ পৰিমাণ হ'ল  
জোৰাৰ আয়তন বায়ুৰ পৰিমাণ হলো

(a) 250 ml

250 মি. লি.

250 মি. লি.

(b) 500 ml

500 মি. লি.

500 মি. লি.

(c) 1000 ml

1000 মি. লি.

1000 মি. লি.

(d) 2000 ml

2000 মি. লি.

2000 মি. লি.

## 20. The tuft of capillary present in the Bowman's capsule is

বোমেনৰ কেপচ্যুলৰ ভিতৰত থকা ৰক্তজালিকাৰ থূপক বোলা হয়  
বোম্যান ক্যাপসুলেৰ ভিতৰে থকা ৰক্তজালিকাৰ গুচ্ছকে বোলা হয়

(a) loop of Henle

হেনলীৰ ভাঁজ

হেনলীৰ ভাঁজ

(b) PCT

পি.চি.টি.

পি.সি.টি.

(c) duct of Bellini

বেলিনিৰ নলিকা

বেলিনিৰ নালী

(d) glomerulus

গ্ল'মেৰুলাছ

গ্লোমেৰুলাছ

21. The successive sarcomeres are demarketed by two  
ওচৰাওচৰি চাৰক'মিয়েৰবিলাকক এটাক আনটোৰ পৰা পৃথক কৰি ৰাখে দুডাল  
কাছাকাছি সারকোমিয়ারগুলিৰ একটিকে অন্যটি থেকৈ পৃথক কৰে ৰাখে দুটি

- |             |             |
|-------------|-------------|
| (a) Z-lines | (b) A-bands |
| Z-ৰেখাই     | A-পটিয়ে    |
| Z-ৰেখা      | A-ব্যাণ্ড   |
| (c) H-bands | (d) M-lines |
| H-পটিয়ে    | M-ৰেখাই     |
| H-ব্যাণ্ড   | M-ৰেখা      |

22. The axial skeleton of human being is composed of  
মানুহৰ অক্ষীয় কঙ্কাল গঠন হয়  
মানুষের অক্ষীয় কঙ্কাল গঠন হয়

- |                  |                 |
|------------------|-----------------|
| (a) 206 bones    | (b) 80 bones    |
| 206 ডাল হাড় দি  | 80 ডাল হাড় দি  |
| 206টি হাড় দিয়ে | 80টি হাড় দিয়ে |
| (c) 22 bones     | (d) 8 bones     |
| 22 ডাল হাড় দি   | 8 ডাল হাড় দি   |
| 22টি হাড় দিয়ে  | 8টি হাড় দিয়ে  |

23. The innermost ear ossicle, touching the cochlea is  
একেবাৰে ভিতৰৰ ফালে অৱস্থিত কক্লিয়া স্পৰ্শ কৰি থকা কৰ্ণ অস্থিকাডাল হ'ল  
একেবাৰে ভিতৰেৰে দিকে অবস্থিত কক্লিয়া স্পৰ্শ কৰে থকা কৰ্ণ অস্থিকাটি হলো

- |              |             |
|--------------|-------------|
| (a) incus    | (b) stapes  |
| ইনকাছ        | ষ্টেপিছ     |
| ইনকাস        | ষ্টেপিস     |
| (c) tympanum | (d) malleus |
| টিম্পেনাম    | মেলিয়াছ    |
| টিম্পেনাম    | ম্যালিয়াস  |

24. The corpora quadrigemina is a part of  
কৰ্পৰা কোৱাদ্ৰিজেমিনা মগজুৰ নিম্নলিখিত কোনটো অংশৰ অন্তৰ্গত ?  
কৰ্পৰা কোৱাদ্ৰিজেমিনা মগজুৰ নিম্নোক্ত কোন অংশৰ অন্তৰ্গত ?

- |                 |
|-----------------|
| (a) forebrain   |
| অগ্রমস্তিষ্ক    |
| অগ্রমস্তিষ্ক    |
| (b) midbrain    |
| মধ্যমস্তিষ্ক    |
| মধ্যমস্তিষ্ক    |
| (c) hindbrain   |
| পশ্চাৎমস্তিষ্ক  |
| পশ্চাৎমস্তিষ্ক  |
| (d) spinal cord |
| স্নায়ু ৰজ্জু   |
| স্নায়ু ৰজ্জু   |

25. Pseudocoelom is a characteristic of

কুটগহুৰ নিম্নলিখিত কোনটো প্ৰাণীৰ বৈশিষ্ট্য ?  
কুটগহুৰ নিম্নোক্ত কোন প্ৰাণীৰ বৈশিষ্ট্য ?

- |              |               |
|--------------|---------------|
| (a) starfish | (b) Spongilla |
| তৰা মাছ      | স্পনজিলা      |
| তৰা মাছ      | স্পনজিলা      |
| (c) Pila     | (d) Ascaris   |
| পাইলা        | এস্কাৰিছ      |
| পাইলা        | অ্যাস্কাৰিস   |

26. Which of the following statements justifies bat as mammal?

নিম্নলিখিত কোনটো বাদুলিক এটা স্তন্যপায়ী প্রাণী হিচাপে প্রতিপন্ন কৰে ?

নিম্নোক্ত কোন বাক্যটি বাদুলিকে একটি স্তন্যপায়ী প্রাণী হিসাবে প্রতিপন্ন কৰে ?

(a) It has two pairs of appendages on the body.

ইয়াৰ দেহত দুয়োৰ উপাংগ আছে।

এৰ দেহে দুই জোড়া উপাঙ্গ আছে।

(b) It has hairs on the body.

ইয়াৰ দেহত নোম আছে।

এৰ দেহে লোম আছে।

(c) It has patagium on the body.

ইয়াৰ দেহত পেটাজিয়াম আছে।

এৰ দেহে প্যাটাজিয়াম আছে।

(d) None of the above

ওপৰৰ এটাও নহয়

উপৰৰ এটাও নয়

27. On the basis of nitrogenous wastes, the frogs are

নাইট্র'জেন জাতীয় বর্জিত পদার্থৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি ডেকুলীবিলাক হ'ল

নাইট্রোজেন জাতীয় বর্জিত পদার্থৰ উপৰে ভিত্তি কৰে ব্যাঙগুলি হলো

(a) uricotelic

ইউৰিক'টেলিক

ইউৰিকোটেলিক

(b) ureotelic

ইউৰিঅ'টেলিক

ইউৰিওটেলিক

(c) ammonotelic

এম'ন'টেলিক

অ্যামোনোটেলিক

(d) None of the above

ওপৰৰ এটাও নহয়

উপৰৰ এটাও নয়

28. Which one of the following statements is correct for cockroach?

পঁইতাচোৰাৰ বাবে নিম্নলিখিত কোনটো বাক্য শুদ্ধ ?

আৰশোলাৰ জন্য নিম্নোক্ত কোন বাক্যটি শুদ্ধ ?

(a) Two pairs of hepatic caeca are present at the junction of mid- and hind-gut.

মধ্য আৰু পশ্চাৎ অন্তৰ সংযোগস্থানত দুয়োৰ যকৃৎ চিকা বা মোনা থাকে।

মধ্য এবং পশ্চাৎ অন্ত্রের সংযোগস্থানে দুই জোড়া যকৃৎ থলি থাকে।

(b) Anal cerci are present in the tenth body segment in both the sexes.

স্ত্রী আৰু পুৰুষ দুয়োটা লিংগৰে দশম দেহখণ্ডত এনেল চাৰ্চি থাকে।

স্ত্রী এবং পুৰুষ উভয় লিঙ্গের দশম খণ্ডে অ্যানাল সার্সি থাকে।

(c) Anal style is present in the tenth body segment in both the sexes.

উভয় লিংগৰে দশম দেহখণ্ডত এনেল ষ্টাইল থাকে।

উভয় লিঙ্গে দশম দেহখণ্ডে অ্যানাল ষ্টাইল থাকে।

(d) The mouthparts of cockroach contain a long proboscis for feeding.

পঁইতাচোৰাৰ মুখোপাংগত খাদ্যগ্রহণৰ বাবে চোষক থাকে।

আৰশোলাৰ মুখৰ অংশে খাদ্যগ্রহণৰ জন্য লম্বা শুঁড় থাকে।

29. The Leydig cells secrete

লেইডিগ কোষসমূহে স্ৰবণ কৰে

লেডিগ কোষগুলি স্ৰবণ কৰে

(a) progesterone

প্র'জেষ্টেৰ'ন

প্রোজেষ্টেরন

(b) glucocorticoid

গ্লুক'ক'ৰ্টিক'য়ড

গ্লুকোকর্টিকয়েড

(c) glucagon

গ্লুকাগ'ন

গ্লুকাগন

(d) androgen

এন্ড্র'জেন

অ্যান্ড্রোজেন

30. The hypersecretion of GH in adult causes

GH হৰম'নৰ অত্যধিক ক্ষৰণৰ বাবে হয়

GH হৰম'নৰ অত্যধিক ক্ষৰণৰ বাবে হয়

(a) acromegaly

এক্স'মেগালি

অ্যাক্রোমেগালি

(b) gigantism

জাইগান্টিজিম

জাইগান্টিজিম

(c) Graves' disease

গ্ৰেভছ'ৰ লক্ষণ বা ৰোগ

গ্ৰেভছ'-এৰ লক্ষণ বা ৰোগ

(d) diabetes mellitus

ডায়েবিটিচ মেলিটাচ

ডায়াবেটিচ মেলিটাচ

31. The person with blood group AB is called universal donor, because

AB ৰক্তদলৰ ব্যক্তিক সার্বজনীন দাতা বুলি কোৱা হয়, কাৰণ

AB ৰক্তদলৰ ব্যক্তিক সার্বজনীন দাতা বলা হয়, কাৰণ

(a) anti-A and anti-B antibodies are absent in their plasma

তেওঁলোকৰ প্লাজমাত এণ্টি-A আৰু এণ্টি-B প্ৰতিদেহ নাথাকে

তাদেৰ প্লাজমাত এণ্টি-A আৰু এণ্টি-B প্ৰতিদেহ থাকে না

(b) antigen A and antigen B are absent on the surface of RBC

RBCৰ পৃষ্ঠত প্ৰতিজনক A আৰু প্ৰতিজনক B নাথাকে

RBC-ৰ পৃষ্ঠতে প্ৰতিজনক A আৰু প্ৰতিজনক B থাকে না

(c) antigen A and antigen B are absent in plasma

প্লাজমাত প্ৰতিজনক A আৰু প্ৰতিজনক B নাথাকে

প্লাজমাত প্ৰতিজনক A আৰু প্ৰতিজনক B থাকে না

(d) anti-A and anti-B antibodies are present in RBC

RBCত এণ্টি-A আৰু এণ্টি-B প্ৰতিদেহ থাকে

RBC-তে এণ্টি-A আৰু এণ্টি-B প্ৰতিদেহ থাকে

32. The duration of cardiac cycle is

এটা হৃদচক্ৰত সময় লাগে

একটি হৃদচক্ৰত সময় লাগে

(a) 0.1 second

0.1 চেকেণ্ড

0.1 সেকেণ্ড

(b) 0.3 second

0.3 চেকেণ্ড

0.3 সেকেণ্ড

(c) 0.8 second

0.8 চেকেণ্ড

0.8 সেকেণ্ড

(d) 72 minutes

72 মিনিট

72 মিনিট

33. The clitellum region of earthworm is located in the segments

কেঁচুৰ প্ৰমেথোলা থকা খণ্ডকেইটা হ'ল

কেঁচুৰ প্ৰমেথোলা থকা খণ্ডগুলি হ'লো

(a) 9-11

(b) 12-14

(c) 14-16

(d) 20-23

34. The goblet cells secrete

গ'বলেট কোষে ক্ষরণ করে

গবলেট কোষ ক্ষরণ করে

(a) lipase

লাইপেজ

লাইপেজ

(b) pepsin

পেপ্‌সিন

পেপসিন

(c) succus entericus

চুকাচ এন্টেরিকাছ

সুকাস এন্টেরিকাস

(d) mucus

মিউকাচ

মিউকাস

35. Which one of the following sentences is *incorrect* for liver?

নিম্নলিখিত কোনটো বাক্য যকৃতের বাবে অশুদ্ধ?

নিম্নোক্ত কোন বাক্যটি যকৃতের জন্য অশুদ্ধ?

(a) Liver is the largest gland of the body.

যকৃৎ হৈছে দেহের আটাইতকৈ ডাঙর গ্রন্থি।

যকৃৎ হলো দেহের সবথেকে বড় গ্রন্থি।

(b) It secretes digestive enzyme.

ই পাচন এনজাইম ক্ষরণ করে।

এটি পাচন এনজাইম ক্ষরণ করে।

(c) It contains parenchyma cells.

ইয়াত পেরেনকাইমা কোষ থাকে।

এটিতে পেরেনকাইমা কোষ থাকে।

(d) It contains hepatic ducts.

ইয়াত যকৃৎ নলিকা থাকে।

এটিতে যকৃৎ নলিকা থাকে।

**PART—B**

( Marks : 35 )

**(Botany)**

36. Answer any *three* of the following questions :

2×3=6

তলব প্রশ্নসমূহের যি কোনো তিনিটির উত্তর কৰা :

নিম্নোক্ত প্রশ্নগুলির যে কোনো তিনটির উত্তর দাও :

(a) Write the characteristics of Protista.

প্র'টিষ্টার চরিত্রসমূহ লিখা।

প্রোটিষ্টার চরিত্রগুলি লেখো।

(b) Why are pteridophytes regarded as earliest vascular plants?

পূর্ণাঙ্গ উদ্ভিদসমূহক কিয় প্রাচীনতম সংবহনতন্ত্রী উদ্ভিদ বোলা হয়?

পূর্ণাঙ্গ উদ্ভিদগুলিকে প্রাচীনতম সংবহনতন্ত্রী উদ্ভিদ কেন বলা হয়?

(c) What do you mean by open and closed vascular bundle?

মুক্ত আৰু বন্ধ সংবহন কলা বুলিলে কি বুজা?

মুক্ত এবং বন্ধ সংবহন কলা বলতে কী বোঝ?

(d) What is 'cell theory'?

'কোষ মতবাদ' কি?

'কোষ মতবাদ' কী?

(e) "Abscissic acid is a stress hormone." Justify.

"এবচিটিক এচিড এবিধ চাপ হরম'ন।" ন্যায্যতা বিচার কৰা।

"অ্যাবসিসিক অ্যাসিড এক প্রকারের চাপ হরমোন।" ন্যায্যতা বিচার করো।

37. Distinguish between the following :

3×2=6

তলত দিয়াবোৰৰ মাজত পাৰ্থক্য লিখা :

নিম্নোক্তগুলিৰ মध्ये পাৰ্থক্য লেখো :

(a) Stroma and Thylakoid

ষ্ট্র'মা আৰু থাইলক'ইড

ষ্ট্রোমা এবং থাইলাকয়েড

Or / নাইবা / অথবা

Light reaction and Dark reaction

আলোক বিক্রিয়া আৰু তিমিৰ বিক্রিয়া

আলোক বিক্রিয়া এবং তিমিৰ বিক্রিয়া

(b) Axial and Parietal placentation

অক্ষীয় আৰু বহুপ্রান্তীয় বীজাণুবিন্যাস

অক্ষীয় এবং বহুপ্রান্তীয় বীজাণুবিন্যাস

Or / নাইবা / অথবা

DNA and RNA

DNA আৰু RNA

DNA এবং RNA

38. Draw a labelled diagram showing the structure of mitochondrion. Why are mitochondria regarded as 'powerhouse' of cell?

3+2=5

মাইট'কন্ড্রিয়নৰ গঠন দেখুৱাই এটা চিহ্নিত চিত্ৰ অংকন কৰা। মাইট'কন্ড্রিয়াক কিয় কোষৰ 'শক্তিকেন্দ্ৰ' হিচাপে গণ্য কৰা হয়?

মাইট'কন্ড্রিয়নৰ গঠন দেখিয়ে এটা চিহ্নিত চিত্ৰ অঙ্কন কৰো। মাইট'কন্ড্রিয়াকে কোষৰ 'শক্তিকেন্দ্ৰ' হিসাবে কেন গণ্য কৰা হয়?

Or / নাইবা / অথবা

What is TCA cycle? Describe the different stages of TCA cycle. 1+4=5

TCA চক্ৰ কি? TCA চক্ৰৰ বিভিন্ন দশাসমূহ বৰ্ণনা কৰা।

TCA চক্ৰ কী? TCA চক্ৰৰ বিভিন্ন দশাগুলি বৰ্ণনা কৰো।

Or / নাইবা / অথবা

Describe the important properties of enzyme. 5

Enzyme ৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ ধৰ্মসমূহ বৰ্ণনা কৰা।

Enzyme-এৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ ধৰ্মগুলি বৰ্ণনা কৰো।

(Zoology)

39. Write short notes on any two of the following : 2×2=4

তলত দিয়াবোৰৰ যি কোনো দুটাৰ ওপৰত চমু টোকা লিখা :

নিম্নোক্তগুলিৰ মध्ये যে কোনো দুটিৰ উপৰে সংক্ষিপ্ত টোকা লেখো :

(a) Coelom

দেহগহ্বৰ

দেহগহ্বৰ

(b) Dentition in mammal

স্তন্যপায়ীৰ দন্তবিন্যাস

স্তন্যপায়ীৰ দন্তবিন্যাস

(c) Leucocytes

শ্বেত ৰক্তকণিকা

শ্বেত ৰক্তকণিকা

(d) Malpighian tubule

মালপিজিয়ান নলিকা

মালপিজিয়ান নল

40. Distinguish between the following (any two) : 2×2=4

তলত দিয়াবোৰৰ মাজত পাৰ্থক্য লিখা (যি কোনো দুটা) :

নিম্নোক্তগুলিৰ মध्ये পাৰ্থক্য লেখো (যে কোনো দুটি) :

(a) Arthropoda and Mollusca

সন্ধিপদী আৰু খোলাধাৰী

সন্ধিপদী এবং খোলাধাৰী

(b) Right auricle and Left auricle

সোঁ অলিন্দ আৰু বাওঁ অলিন্দ

ডান অলিন্দ এবং বাম অলিন্দ

(c) Endocrine gland and Exocrine gland

অন্তঃস্ৰাবী গ্রন্থি আৰু বহিঃস্ৰাবী গ্রন্থি

অন্তঃস্ৰাবী গ্রন্থি এবং বহিঃস্ৰাবী গ্রন্থি

(d) Epithelial tissue and Connective tissue

আৱৰণী কলা আৰু সংযোজক কলা

আৱৰণী কলা এবং সংযোজক কলা

41. What are the different volumes and capacities of lung? Mention briefly. 3

হাঁওফাঁওৰ বিভিন্ন আয়তন আৰু ধাৰণক্ষমতাসমূহ কি কি? চমুকৈ উল্লেখ কৰা।

ফুসফুসেৰ বিভিন্ন আয়তন এবং ধাৰণক্ষমতাগুলি কী কী? সংক্ষেপে উল্লেখ কৰো।

Or / নাইবা / অথবা

What is digestion? Briefly describe about three digestive disorders. 1+2=3

পাচন কি? তিনিবিধ পাচন বিসংগতিৰ বিষয়ে চমুকৈ বৰ্ণনা কৰা।

পাচন কী? তিন প্রকারের পাচন বিসংগতির বিষয়ে সংক্ষেপে বর্ণনা কৰো।

42. What is double circulation? Describe briefly. 3

ৰক্ত পৰিবহণৰ দ্বৈত আৱৰ্ত কি? চমুকৈ আলোচনা কৰা।

ৰক্ত পৰিবহণেৰ দ্বৈত আৱৰ্ত কী? সংক্ষেপে আলোচনা কৰো।

Or / নাইবা / অথবা

Write a short note on the different hormones secreted by pituitary gland.

পিটুইটেৰি গ্ৰন্থিয়ে ক্ষৰণ কৰা বিভিন্ন হৰম'নৰ ওপৰত এটা চমু টোকা লিখা।

পিটুইটেৰি গ্ৰন্থি দ্বাৰা ক্ষৰণ কৰা বিভিন্ন হৰমোনেৰ উপৰে একটি সংক্ষিপ্ত টীকা লেখো।

43. What is haemoglobin? Write briefly about its role in transport of gases. 1+3=4

হিম'গ্লবিন কি? গেছ পৰিবহণত ইয়াৰ ভূমিকাৰ বিষয়ে চমুকৈ লিখা।

হিমোগ্লোবিন কী? গ্যাস পৰিবহনে এর ভূমিকাৰ বিষয়ে সংক্ষেপে লেখো।

Or / নাইবা / অথবা

What is nephron? Describe about the process of urine formation. 1+3=4

নেফ্রন কি? মূত্ৰৰ গঠন প্ৰক্ৰিয়াৰ বিষয়ে বৰ্ণনা কৰা।

নেফ্রন কী? মূত্ৰের গঠন প্রক্রিয়ার বিষয়ে বর্ণনা কৰো।

Or / নাইবা / অথবা

What are the basic characters of chordates? State the difference between non-chordate and chordate. 2+2=4

মেৰুদণ্ডী প্ৰাণীৰ সাধাৰণ চৰিত্ৰসমূহ কি কি? মেৰুদণ্ডী আৰু অমেৰুদণ্ডী প্ৰাণীৰ মাজত পাৰ্থক্য লিখা।

মেৰুদণ্ডী প্ৰাণীৰ সাধাৰণ চৰিত্ৰগুলি কী কী? মেৰুদণ্ডী এবং অমেৰুদণ্ডী প্ৰাণীৰ মধ্যে পাৰ্থক্য লেখো।

\*\*\*